

Datum
2023-09-12

Diarienummer
KFN-2024/28.673

Handläggare
Sandahl Fransson, Tove

Kultur- och fritidsförvaltningen

Uppföljningsrapport Kulturpolitiskt program 2018–2023

Uppdrag

Enligt kultur- och fritidsförvaltningens arbetsplan 2023 ska Huddinges kulturpolitiska program utvärderas under verksamhetsåret. Utvärderingen är formulerad som en aktivitet under nämndmålet “Huddingeborna har jämlik tillgång till ett varierat utbud av kultur- och idrottsaktiviteter” i arbetsplanen. Programmet är dock ett kommunövergripande styrdokument som spänner över ett flertal förvaltningars verksamhetsområden.

Uppdragets syfte är att följa upp programmets innehåll utifrån dess aktualitet och angelägenhetsgrad. Programmet som utvärderas är det andra i raden av långsiktiga kulturpolitiska styrdokument antagna i kommunfullmäktige i Huddinge kommun och sträcker sig mellan 2018–2023. (Bilaga 1) Utvärderingens mål är att utifrån analys av inhämtade data och en övergripande beskrivning av kulturutvecklingen i Huddinge kommun under programperioden ge en bild av ett kulturpolitiskt styrdokuments verkningsgrad. Utvärderingen ska även belysa relevansen av långsiktiga styrdokument som omfattar de kommunala kulturfrågorna.

Bakgrund

Huddinges kulturpolitiska program avser perioden 2018-2023 och togs fram som ett långsiktigt strategiskt dokument med avsikt att beröra hela kommunens organisation och fungera såväl vägledande som styrande i arbetet mot ett socialt hållbart samhälle. Programmets lutade sig mot Huddinge kommuns riktlinjer för övergripande styrdokument och antogs i Kommunfullmäktige 20 augusti 2018.

Framtagandet av det kulturpolitiska programmet bedrevs som ett projekt med representanter från såväl kultur- och fritidsnämnden som civilsamhället och förvaltningen. Workshops genomfördes utifrån programmets kulturpolitiska utgångspunkter med såväl föreningsliv, kulturella näringar och offentliga verksamheter för att få in kunskap om vilken roll kulturen kan spela i ett växande och hållbart Huddinge. Projektets målgrupper var kommunfullmäktige, kultur- och fritidsnämnden och övriga kommunala nämnder samt tjänstepersoner på kommunala förvaltningar. Intressenter var kulturföreningar, studieförbund, kulturutövare och representanter från kreativa näringar samt invånare i Huddinge kommun.

Förslaget till program skickades ut på remiss till ovan nämnda målgrupper och intressenter och beslutades i kommunfullmäktige 2018-08-20. Programmet

HUDDINGE KOMMUN

Kultur- och fritidsförvaltningen

Post 141 85 Huddinge
Besök Kommunalvägen 28

Tfn
Tfn vxl 08-535 300 00

kulturfritid@huddinge.se
www.huddinge.se

implementerades i dialog med förvaltningarnas ledningsgrupper och en film togs fram som presenterade programmets innehåll.

Metod

Utvärderingen tar avstamp i följande frågeställningar:

- Är programmets innehåll aktuellt och angeläget?
- Hur har kulturutvecklingen i Huddinge sett ut under programperioden?
- På vilket sätt är politiskt beslutade långsiktiga styrdokument som omfattar de kommunala kulturfrågorna relevanta?

För att besvara ovanstående frågeställningar har utredningen skickat ut en enkät till kommunens förvaltningars ledningsgrupper om programmets angelägenhetsgrad och användning, intervjuat relevanta nyckelpersoner inom kommunens organisation och kartlagt kulturutvecklingen i Huddinge under programperioden. Tre av jämförelsekommunerna, Haninge, Järfälla och Nacka, har kontaktats för en omvärldsanalys. Projektgruppen har efter insamlade data tagit fram en SWOT-analys.

Resultat

Är programmets innehåll aktuellt och angeläget?

En enkät som undersöker programmets angelägenhetsgrad och användning har skickats ut till förvaltningars ledningsgrupper. Totalt inkom 11 svar. Enkätfrågorna utgick främst från programmets fem kulturpolitiska utgångspunkter och hur de har haft påverkan på respektive förvaltningsverksamhet. 54,5% av de svarande känner till Huddinge kommuns kulturpolitiska program.

Programmet har bidragit som en positiv och viktig del i arbetet med att stärka varumärket och bilden av Huddinge kommun. Utgångspunkten *Gemensamt kulturarv* har haft påverkan genom att värna kulturmiljöer inom ramen för bygglovsverksamheten och anknyta till kommunens historia i namnberedning. *Kultur i samhällsbyggandet* har påverkat inventering av den offentliga konsten i utemiljön för att kunna underhålla den på ett systematiskt och professionellt sätt.

En av förvaltningarna känner endast till programmet på en övergripande nivå och finns inte med under ansvarsfördelningen i programmet.

36,6% av de svarande menar att de åren 2018 - 2023 har lagt ner arbetstid och ekonomiska resurser med kopplingar till de fem utgångspunkterna i det kulturpolitiska programmet. Detta har skett genom exempelvis kulturupplevelser för elever och äldre, kommunikationsinsatser, inventering av offentlig konst i utemiljön, underhåll av konstverk i Kungens kurva och ledsagning till kulturaktiviteter.

Enkäten undersökte vidare de fem kulturpolitiska utgångspunkternas relevans; (*Gemensamt kulturarv*, *Kultur i samhällsbyggandet*, *Kultur och civilsamhället*, *Kulturella och kreativa näringar samt Kunskap och utveckling*). Övergripande anser ungefär hälften av de svarande att utgångspunkterna är relevanta. Dock sticker *Gemensamt kulturarv* ut som den utgångspunkt som anses vara mest relevant. Socialförvaltningens verksamhetsområde täcks inte in av programmet.

Det kulturpolitiska programmet bedöms vara relativt känt inom kommunens organisation och har till viss del haft direkt påverkan på förvaltningarnas arbete. Kulturarvsfrågan är relevant för fler verksamheter än övriga kulturpolitiska utgångspunkter. Dock visar den låga svarsgraden och den tämligen låga kännedomen att programmet inte anses särskilt angeläget inom övriga förvaltningar.

Hur har kulturutvecklingen i Huddinge sett ut under programperioden?

Nedan följer en sammanställning av ett urval av händelser i kulturutvecklingen i Huddinge under programperioden vars innehåll baseras på intervjuer med nyckelpersoner i kommunen. Kartläggningen utgår från de fem kulturpolitiska utgångspunkterna.

Gemensamt kulturarv

Kulturarvet är i ständig utveckling och vi formar det gemensamt. Utöver att värna och vårda hembygdens miljö och dess kulturarv, ska kommunen även väcka intresse för och sprida kännedom om Huddinges nutida kulturarv med modern bebyggelse, mångfald, nya berättelser och erfarenheter. Därför är det viktigt att skapa förutsättningar för invånare i kommunen att vara delaktiga i berättelsen om och förmedlandet av Huddinges historia. Kulturarvet fungerar som länk mellan historien, nutiden och framtiden och ska göras tillgängligt för och alla Huddingebor. (Huddinge kommuns kulturpolitiska program 2018–2023, 2.1, s.4-5)

Under programperioden har delar av kulturarvet digitaliserats för att tillgängliggöra Huddinges kulturarv för fler. Det har skett genom appar, poddar, digitala visningar och digitala plattformar som till exempel appen Upptäck historien, plattformen Länskällan, och ett flertal publicerade poddavsnitt om Huddinges historia. Kartläggningen visar även ett ökat intresse för lokal historia bland annat genom att Huddinge hembygdsförening har vuxit med ett ökat medlemstal och ett ökat deltagande och stort intresse vid offentliga historiska vandringar i Huddinge. Kommunen har byggt upp ett nära samarbete med Stockholms läns museum vilket resulterat i att fler berättelser om Huddinges historia har blivit offentliga för allmänheten. Kommunens landskapssektion och kultur- och fritidsförvaltningen har inlett samverkan och flera parker med historisk koppling har uppförts under programperioden.

Kultur i samhällsbyggandet

Kultur har en betydande roll i en växande och hållbar Stockholmsregion genom att skapa attraktiva livsmiljöer. Kulturella mötesplatser är en grundförutsättning för en levande och dynamisk kommun och fungerar som en inkluderande kraft som för människor samman. De kulturhistoriska och estetiska värdena i befintliga miljöer är en resurs i ett hållbart samhälle och bör därför bevaras och tas till vara. Kultur i samhällsbyggandet innefattar såväl offentlig konst och platser för kulturella uttryck som gestaltning och utveckling av kulturmiljön. Därför ska kulturkompetens samt dialog med kommuninvånare komma in tidigt i planeringen vid utformning av nya bostadsområden, parker och torg, förskolor- och skolor samt andra verksamhetslokaler. Detta för att skapa de bästa förutsättningarna för

ett levande och socialt hållbart Huddinge. (Huddinge kommuns kulturpolitiska program 2018–2023, 2.2, s.5)

Under de senaste åren har kulturfrågan hamnat högre upp på agendan för samhällsbygge i Huddinge. I utvecklingsplaner och övergripande strategier finns numera konst och kultur med som en viktig del i att bygga socialt hållbara platser där människor ska bo och verka. Det kulturstrategiska arbetet i utvecklingen av kommunens två regionala stadskärnor har fördjupats och har etablerat samverkan såväl internt som med externa aktörer för att konst och kultur ska beredas plats i kommunen.

2019 antogs Region Stockholms kulturstrategi, med tydlig koppling till RUFSS 2050. Strategin kompletterade skrivningarna i Huddinges kulturpolitiska program. I arbetet med Flemingsberg som regional stadskärna finns numera flera nätverk för kulturutveckling och i Kungens kurva samverkar kommunen med Skärholmens stadsdelsförvaltning i en kommunövergripande kultursamverkan.

Huddinge kommuns arkitekturstrategi antogs 2019 och formulerar sig bland annat kring vikten av såväl konstnärligt gestaltade platser som bevarandet av kulturhistoriska spår. Under programperioden utreddes en procentregeln i kommunen och beslut togs 2020 i kommunfullmäktige om att inte tillämpa regeln. Dock har kommunen numera en process för etablering av offentlig konst, ett offentligt konstverk och flera parkprojekt med konstnärer involverade i processen har etablerats.

I kommunens lokalförsörjningsprocess har strukturprogram tillförts som styrdokument. Strukturprogram är en vägledning till hur kommunen vill planera och organisera sitt bestånd av verksamhetslokaler och utbud inom ett visst verksamhetsområde. Utifrån befolkningsprognosen beskrivs ambitioner, volymer och var i kommunen vi framgent bör planera för förvaltningens verksamheter. Under 2023 har strukturprogram för Kulturskolan och en utredning om Kultopias geografiska struktur på lång sikt tagits fram och beslutats.

Kultur och civilsamhället

En stor del av Huddinges kulturliv bärs upp av ett aktivt föreningsliv där kulturaktörer erbjuder invånarna möjlighet att ta del av kultur i hela kommunen. Kommunen agerar möjliggörare och skapar förutsättningar för kulturellt utövande och upplevelser. Samverkan ska främja kvalitet och konstnärlig förnyelse och tydliggöra relationen mellan det offentliga och civilsamhället. Föreningslivet och studieförbunden utgör en demokratisk och bildande grund i Huddinge som återspeglas i dess verksamhet. Huddinge har många engagerade invånare, men alla väljer inte föreningslivet som sin arena. Fler icke organiserade nätverk bildas och Huddinge behöver skapa förutsättningar också för dem att verka i kommunen. Alla invånare ska ha möjlighet att ta del av kulturella aktiviteter och eget skapande. (Huddinge kommuns kulturpolitiska program 2018–2023, 2.3, s.5-6)

Under programperioden har nya riktlinjer och regler för bidragsgivning beslutats anpassade till dagens behov och överensstämmande med kultur- och fritidsnämnden kärnuppdrag. Enligt de nya reglerna kan privatpersoner och icke

organiserade nätverk ansöka om arrangemangsbidrag. Bidraget syftar till att skapa förutsättningar för fler aktörer att arrangera offentliga program i Huddinge. Pandemin innebar en stark negativ påverkan på kulturlivet i kommunen där många föreningar tappade medlemmar och fick svårighet att bedriva sin verksamhet i lika stor utsträckning som i vanliga fall. Dock genomfördes många anpassningar med livestreaming av konserter, föreställningar och föreläsningar samt att flera föreningar flyttade verksamheten utomhus. Efter pandemin fanns det ett uppdämt behov efter kulturupplevelser vilket har resulterat i fler kulturprogram och större publik.

För att nämna några kulturföreningars utveckling har flera scenkonstföreningar har startat upp sin verksamhet i kommunen, däribland Huddinges Riksteaterförening och Torgteatern. Expose music and dance ensemble har breddat sin verksamhet till att även innefatta Vårbystranden och når numer en stor och bred publik i alla åldrar. Huddinge Kulturhusförening har etablerat sig med 13 medlemsföreningar som erbjuder ett brett offentligt kulturutbud i Huddinge centrum.

Kulturella och kreativa näringar

Kulturens ekonomiska potential är kopplad till kulturella och kreativa näringar och kommunen har en viktig roll som möjliggörare för det kreativa och konstnärliga företagandets etablering och långsiktiga utveckling. I en expanderande region kan kulturella verksamheter stärka kopplingen till besöksnäringen och verka för en större arbetsmarknad och en utveckling av kommunen som besöksmål. Kulturen främjar också kreativitet och nytänkande i ett bredare perspektiv. För en fortsatt kreativ utveckling av Huddinge behöver professionella kulturskapare, kulturorganisationer och företag beredas möjligheter att utveckla verksamhet i Huddinge. Genom att stimulera kulturverksamhet stärks den lokala identiteten och attraktionskraften och ger effekter även på andra sektorer i samhället. Nära samverkan mellan kommunens förvaltningar och det lokala näringslivet i utvecklingen av kommunens regionala kärnor ska skapa förutsättningar för en stark utveckling och långsiktigt hållbar kulturdriven tillväxt och kreativt företagande i Huddinge. (Huddinge kommuns kulturpolitiska program 2018–2023, 2.4 s.6)

Kulturstrategiska enheten och kommunens näringslivssektion har under de senaste sex åren utvecklat ett samarbete i och med kommunens arbete för ett förbättrat företagsklimat och i arbetet med framväxten av de regionala stadskärnorna Flemingsberg och Kungens kurva. Arbetet med att sprida kunskap om de kulturella och kreativa näringarnas förutsättningar och behov har intensifierats i samverkan med bland annat Region Stockholm och Södertörns högskola.

2019 utreddes Stockholmsregionens förutsättningar för konstnärliga produktionsplatser av Region Stockholm där Flemingsberg var ett av exemplen. Sedan tre år tillbaka har KUF och Södertörns högskola ett samverkansavtal kring årliga scenkonstresidens med syfte att möjliggöra platsen Svarta lådan som produktionsplats för scenkonst. Under programperioden har flera kulturaktörer

etablerat sig i kommunen, däribland Stockholms musikpedagogiska institut (SMI) och konstskolan Idun Lovén. Operan och Dramatens verkstäder flyttar till Flemingsberg under 2024 och Södertörns högskola har öppnat en plats för konst, Artspace.

Kunskap och utveckling

Kultur bidrar ytterst till människors medvetande och kunskap om sig själva och samhället. Kulturupplevelser och eget skapande stimulerar även inläring, språkutveckling och fungerar som ett smörjmedel för andra inlärningsprocesser. Därför är det av stor vikt att kommunen garanterar barn- och ungas rätt till kulturupplevelser och eget skapande, men även agerar möjliggörare för övriga invånare att såväl utöva som ta del av kvalitativ kultur i sitt lokalsamhälle. Kulturen i Huddinge ska även samverka med den högre utbildningen för att ge förutsättningar till fördjupning, möjliggöra innovativa perspektiv samt medverka i forskningsprojekt. (Huddinge kommuns kulturpolitiska program 2018–2023, 2.5 s.6-7)

Genom kulturgarantin och Skapande skola erbjuder Kultur- och fritidsförvaltningen barn och unga i grundskolan kulturupplevelser på skoltid. Ett nytt bokningssystem har implementerats för att göra erbjudandet mer tillgängligt för lärare och ett samverkansavtal har tecknats mellan Huddinge kommun, Fabege och *Unga Operan* som möjliggör för samtliga av Flemingsbergs lågstadier att under tre år ta del av Operans utbud.

Kulturskolan erbjuder genom sin verksamhet barn och unga möjlighet att utveckla sin kreativitet och sitt konstnärliga uttryck efter skolan och har fler barn och unga inskrivna i verksamheten. Öppen kulturskola har under perioden utvecklats och breddats i kommunens samtliga prioriterade områden och erbjuder ett kvalitativt, avgiftsfritt utbud med syfte att nå de barn som inte är inskrivna i kulturskolans terminskurser.

Kultopia har tagit stöd av formuleringar i det kulturpolitiska programmet i arbetet med att definiera verksamhetsidé och mål och har under perioden breddat sin verksamhet till att även omfatta konst samt genomfört ett flertal samverkansprojekt som till exempel kortkurser via Kulturskolan.

Samverkan med akademierna i Huddinge har intensifierats och formaliserats framför allt genom det strategiska partnerskapet där kultur är en av tre särskilt prioriterade verksamhetsinriktningar, vilket har lett till flera samarbeten som kopplar kultur till den regionala stadskärnans utveckling. Dialog förs även med de två konstnärliga högskolorna, SMI och Idun Lovén, där bland annat Kultopia och Idun Lovén har en påbörjad samverkansidé.

På vilket sätt är politiskt beslutade långsiktiga styrdokument som omfattar de kommunala kulturfrågorna relevanta?

Utvärderingen har intervjuat nyckelpersoner från jämförelsekommunerna Haninge, Järfälla och Nacka om deras syn på övergripande styrdokument för kulturfrågorna. Två av kommunerna har kulturpolitiska program beslutade på fullmäktigenivå. Den tredje kommunen nämner att de har en fullmäktigebeslutad konstpolicy och kulturmiljöplan samt en nämndbeslutad kulturpedagogisk plan.

Dokumentens viktigaste funktion är enligt nyckelpersonerna att de synliggör och värdesätter kulturens värde i kommunen och att de ger en ram och tydlighet för både tjänstepersoner och medborgare. Det ger också en tyngd åt kulturfrågan att det finns politiskt antagna styrdokument som pekar ut en riktning samt att det kan fungera som ett underlag när förvaltningen bereder ärenden inför beslut.

Utmaningen kan vara att program kan uppfattas som väl breda och att det är svårt att se prioriteringarna och att följa upp målen. Det finns en tendens till inflation av styrdokument i offentlig förvaltning och risk för att dokumentet inte får reellt genomslag i verksamheten. Om kulturpolitiska styrdokument på fullmäktigenivå behövs eller inte beror enligt nyckelpersonerna på hur långt man har kommit i kulturarbetet i en kommun och vilka andra mål som finns kopplade till kultur. Om kulturen har en mer given plats och är allmänt erkänd bör strategier, vägval och prioriteringar kunna rymmas direkt under kommunfullmäktigemålen och fungera styrande i kommunens ordinarie process.

Utredningen av Kultursamverkansmodellen

Ett angränsande ärende är Kultursamverkansutredningen *Kultursamället – utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun SOU 2023:58*, som presenterades hösten 2023. Utredningen har genomfört en översyn av roller och ansvar utifrån direktivet att den befintliga kultursamverkansmodellen bör utvecklas så att den i högre grad kan bidra till kultur i hela landet, Kultursamverkansmodellen har införts av alla regioner, förutom i Stockholm, och syftar till att föra kulturen närmare invånarna. Detta sker genom att fördela statliga medel ut till regionerna och på så sätt verka för ett ökat regionalt ansvar och ökad frihet inom kulturområdet. Inom den befintliga modellen tas treåriga regionala kulturplaner fram i samverkan mellan kommuner, civilsamhälle, professionella kulturaktörer och region. Kulturplanen ska beskriva inriktningen på den regionala kulturverksamheten och är ett underlag för det statliga verksamhetsbidraget.

Utredningen föreslår införandet av en lag om samverkan mellan stat, region och kommun som öppnar upp för både regioner och kommuner att fördela statsbidrag inom kulturområdet. Vidare förslås att de regionala kulturplanerna ersätts av kultursamverkansplaner som ska syfta till konkreta utvecklingsinsatser och baseras på dialog mellan de olika parterna. Utredningen föreslår även ett större fokus på politisk dialog med staten där även kommunerna bör vara med.

Om beslut tas enligt utredningens förslag skulle det innebära att även Region Stockholm och således även Huddinge kommun kommer ingå i modellen. Om så sker kommer delar av kulturfrågorna i kommunen även styras utifrån kultursamverkansplanerna. Utredningen är nu ute på remiss och Huddinge är en av åtta Stockholmskommuner som blivit utvalda som remissinstans. Kultur- och fritidsförvaltningen följer utvecklingen.

Slutsats

Huddinges kulturpolitiska program har varit gällande under totalt sex år och löpt över två kommunalval. En av programmets styrkor har varit att både majoritet och opposition var delaktiga i framtagandet av programmet, vilket sannolikt har borgat för programmets hållbarhet över tid. I och med att programmet är antaget i

Kommunfullmäktige har kulturfrågorna blivit relevanta över förvaltningsgränserna och utökat samverkan, vilket i sin tur har synliggjort kulturperspektivet. Vissa förvaltningar har tagit stöd i programmet oberoende av kultur- och fritidsförvaltningen. Programmet har skapat en likvärdighet över kommungränserna framför allt i relation till de kommuner som har liknande dokument, men har även varit viktigt då Stockholmsregionen inte är med i Kultursamverkansmodellen och därför inte upprättar långsiktiga kulturplaner.

Under programmets verkningstid drabbades Sverige av Coronapandemin vilket fick en stor negativ påverkan på kulturlivet. Trots det har arbetet utifrån det kulturpolitiska programmets skrivningar fortsatt utvecklats, vilket kan tolkas som att långsiktiga styrdokument möjliggör ett mer hållbart perspektiv för kulturfrågorna. Programmet har belyst kulturföreningarna som en viktig aktör vilket har skapat trygghet för deras arbete och samarbeten har utvecklats med civilsamhället, lärosäten, äldreboenden och skolor.

Trots ovanstående har programmet haft relativt låg användningsgrad hos andra förvaltningar än kultur och fritid. En anledning kan vara att styrdokumentet endast implementerades i nära anslutning till beslut men aktualiserades inte regelbundet över tid. Detta med resultatet att frågorna inte har hanterats i löpande planering och uppföljning trots att det var programmets intention. *Ansvar för genomförande och uppföljning av det kulturpolitiska programmet sker i inom ramarna för kommunens ordinarie planerings- och uppföljningsprocess. Programmet hanteras i Mål och budget för att därefter brytas ner i berörda nämnders verksamhetsplaner.* (Huddinge kommuns kulturpolitiska program 2018–2023, 3., s.7)

Det saknades således en strategi för att långsiktigt levandegöra dokumentet med utgången att programmet hamnat vid sidan av den reguljära planering- och uppföljningsprocessen.

I Verksamhetsplanen för 2024 ger nämnden förvaltningen i uppdrag att i samverkan med relevanta aktörer och verksamheter ta fram en långsiktig kulturplan som ersätter det kulturpolitiska programmet. Kulturplanen kommer antas i kultur- och fritidsnämnden och omfatta kulturfrågorna som ligger inom nämndens verksamhetsområde. Utifrån ovanstående utredning rekommenderas planen att omhänderta samtliga kulturfrågor inom förvaltningens ansvar, se över behovet av målgruppsfokus och säkerställa tydliga prioriteringar för ökad verkningsgrad. Vidare ser utredningen fördelar med en plan som tas i hög grad av politisk enighet, då det säkerställer långsiktighet och en hållbar riktning över tid. Det finns en risk att verkningsgraden inom övriga förvaltningar minskar med ett styrdokument som inte tas på fullmäktigenivå, varför förvaltningen bör verka för att formalisera pågående samarbeten och nätverk över förvaltningsgränserna.